

VN/19310/2026

18.6.2026

Maakuntien liittojen asemaa ja tehtäviä koskeva selvitys

Selvityshenkilön asettaminen

Valtiovarainministeriö on tänään asettanut Kari Häkämiehen valmistelemaan maakuntien liittojen tehtäviä ja asemaa koskevan selvityksen.

Toimikausi

Selvitystehtävän toimikausi on 1.8.–30.11.2026.

Tausta

Maakuntien liitoista ja niiden tehtävistä säädetään laissa alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (ns. aluekehityslaki tai toimeenpanolaki 756/2021). Lain mukaan jokaisessa hyvinvointialue- ja maakuntajakolaissa tarkoitettussa maakunnassa on oltava maakunnan liitto. Alueen kuntien on oltava alueensa maakunnan liiton jäseniä. Maakunnan liitto on kuntalain (410/2015) 55 §:ssä tarkoitettu kuntayhtymä. Maakunnan liiton ylimmän päättävän toimielimen jäsenten tulee olla jäsenkuntien valtuutettuja. Edustettuina olevien ryhmien ääniosuuksien tulee mainittuun toimielimeen valittaessa vastata jäsenkuntien valtuustoissa edustettuina olevien eri ryhmien kuntavaaleissa saamaa ääniosuutta maakunnan alueella vaalilaissa (714/1998) säädetyn suhteellisuusperiaatteen mukaisesti. Jokaisella jäsenkunnalla tulee olla vähintään yksi edustaja mainitussa toimielimessä. Maakunnan liiton muiden toimielinten kokoonpanosta säädetään kuntalain 58 §:n 3 momentissa.

Toimeenpanolain 17 §:ssä säädetään maakunnan liiton tehtävistä. Maakunnan liitto vastaa aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta ja siinä tehtävässä:

- 1) valmistelee ja toimeenpanee maakunnan pitkän aikavälin strategian;
- 2) edistää alueensa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja alueen älykästä erikoistumista;
- 3) hoitaa sille rahoituslaissa säädetyt tehtävät;
- 4) edistää saavutettavuutta sekä vastaa maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelun yhteistyön johtamisesta ja suunnitelman

yhteensovittamisesta maakunnan muiden suunnitelmien ja valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman kanssa muualla kuin Helsingin seudulla;

5) edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista ja laadukkaan elinympäristön tilaa koskevan suunnittelun yhteistyötä sekä vastaa suunnittelun yhteensovittamisesta maakunnan muun suunnittelun kanssa;

6) edistää kuntien välistä, kuntien ja maakunnan välistä sekä maakuntien välistä yhteistyötä sekä maakunnan kansallisia ja kansainvälisiä yhteyksiä;

7) seurata ja ennakoida aluekehitystä sekä toimintaympäristön ja osaamistarpeiden muutoksia;

8) edistää kulttuuria osana maakunnallista strategiatyötä, saamelaisten kotiseutualueella heidän oikeuttaan omaan kieleensä ja kulttuuriinsa sekä maakunnallista identiteettiä ja asukkaiden osallistumista maakunnan kehittämiseen;

9) edistää julkisen hallinnon yhteispalveluista annetussa laissa (223/2007) tarkoitettua yhteispalvelua alueellaan;

10) hoitaa muut sille erikseen säädetyt ja jäsenkuntien sille osoittamat tehtävät.

Maakunnan liitto hoitaa tehtäviään:

1) toimimalla laajassa yhteistyössä alueiden kehittämiseen osallistuvien viranomaisten sekä julkisten ja yksityisten toimijoiden kanssa;

2) ottamalla huomioon kuntien erilaisista lähtökohdista johtuvat tarpeet ja vahvuudet;

3) osallistumalla keskeisten aluekehittämiseen osallistuvien valtion aluehallintoviranomaisten strategiseen suunnitteluun ja tulohajaukseen;

4) tekemällä yhteistyötä korkeakoulujen ja koulutuksen järjestäjien kanssa maakunnan aluekehittämistavoitteiden huomioon ottamiseksi;

5) edistämällä maakunnan yleistä kehittämistä ja etuja.

Maakunnan liitolla on keskeinen rooli myös aluekehityksen rahoittamisessa alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annetun lain mukaisesti (ns. rahoituslaki, 757/2021).

Maakuntien liitot vastaavat Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman alueellisesta valmistelusta, alueellisten rahoitussuunnitelmien valmistelusta ja koordinoivat maakunnan yhteistyöryhmien toimintaa. Maakuntien liitot (14) toimivat myös ns. välittävinä toimieliminä, joille työ- ja elinkeinoministeriö on delegoinut osan hallintoviranomaistehtävistään (ml. rahoitushakuihin, hankkeiden valintaan ja rahoittamiseen sekä maksamiseen liittyvät tehtävät ja jälkitoimenpiteet).

Lisäksi maakuntien liittojen tehtäviä sisältyy alueidenkäyttölakiin (132/1999). Lain mukaan maakunnan liiton tehtävänä on maakunnan suunnittelu sekä merialuesuunnittelu. Maakuntakaavan laatimisesta ja muusta maakunnan suunnittelusta huolehtii kuntayhtymä (maakunnan liitto), jossa alueen kuntien on oltava jäseninä.

Uusi esitys alueidenkäyttölaiksi on tarkoitus antaa kevätkaudella 2026. Maakuntakaava säilyisi edelleen osana lakisääteistä alueiden käytön suunnittelujärjestelmää. Maakuntakaavaan tehtäisiin eräitä sisältömuutoksia ja sen oikeusvaikutuksia rajattaisiin. Muutoksella toteutettaisiin hallitusohjelman kirjausta maakuntakaavan yksityiskohtaisuuden ja oikeusvaikutteisuuden keventämisestä.

Maakuntajaosta ja maakunnan liittojen roolista säädetään myös 15.12.2025 voimaan tullessa maakuntajakolaissa (1113/2025). Lain mukaan hallinnon järjestämistä, alueiden kehittämistä ja alueiden käytön suunnittelua varten Suomi jakaantuu maakuntiin. Laissa säädetään maakuntajaon perusteista ja maakuntajaon muuttamisen edellytyksistä. Valtiovarainministeriö voi panna vireille maakuntajaon muutoksen, ja muutoksesta päättää valtioneuvosto. Esityksen maakuntajaon muuttamisesta voivat tehdä maakunnan alueella oleva kunta, maakunnan liitto, alueiden käytöstä vastaava ministeriö tai alueiden kehittämisestä vastaava ministeriö.

Maakunnan liitolla voi olla myös muita kuin lakisääteisiä tehtäviä, kuntien antamia tai muutoin tunnistettuja.

Selvityshenkilön tehtävät

Edellä mainittujen syiden, kuntien murroksen ja muun muassa valtion aluehallinnon muutosten jälkeen on luontevaa tarkastella myös maakunnan alueen kuntien yhteistoimintaa. Selvityshenkilön tehtävänä on tarkastella maakuntien liittojen roolia, tehtäviä ja hallintoa mukaan lukien vapaaehtoisuuteen perustuvat tehtävät. Lisäksi hänen tulee esittää arvio mahdollisista maakuntien liittojen keskinäisistä ja toisaalta jäsenkuntien kanssa päällekkäisistä tehtävistä sekä maakuntien liittojen suhteesta kunnallisen ja alueellisen demokratian rakenteeseen sekä valtion aluehallintoon.

Selvityksen tulee käsittää selvityksen kohdetta koskeva kansallinen lainsäädäntö sekä EU-säädökset ja veloitteet. Selvityksessä arvioidaan sääntelyn nykytilaa sekä lainsäädännön kehittämistarpeita. Selvityksessä tulee tuottaa vaihtoehtoisia ratkaisuvaihtoehtoja maakuntien liittojen roolin ja tehtävien järjestämiseksi tulevaisuudessa.

Selvityshenkilön työtä tukemaan asetetaan neuvonantajaryhmä, johon tulee edustus valtiovarainministeriöstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, ympäristöministeriöstä ja liikenne- ja viestintäministeriöstä sekä maakuntien liitoista ja Kuntaliitosta. Ministeriöt osallistuvat työn koordinointiin.

Selvityshenkilön työstä tehdään erillinen toimeksiantosopimus.

Kunta- ja alueministeri

Anna-Kaisa Ikonen

Osastopäällikkö

Jussi Virsunen

Jakelu

Selvityshenkilö Kari Häkämies
Työ- ja elinkeinoministeriö
Ympäristöministeriö
Liikenne- ja viestintäministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Valtiovarainministeriön valtionhallinnon kehittämisosasto
Lupa- ja valvontavirasto
Suomen Kuntaliitto ry
Maakuntien liitot

Tiedoksi

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä Juha Majanen, VM
Valtiosihteeri Kristiina Kokko, VM
Erityisavustaja Minna Kurki, VM

VN/19310/2026-VM-1

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: